

Előfizetési Irodák
Nagybecskerek Zápolya-
utca 1., hová a lap szel-
lemi részét illető min-
den közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:
Pleitiz Fer. Pál könyv-
nyomdája Nagybecske-
rek, Zápolya-u. 1., hová
a hirdetések, előfizetések
és a lap szétküldésére
vonatkozó felszólalások
intézendők. Telefon 21.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: dr. Brájer Lajos.

Felelős szerkesztő: Somfal János.

Nagybecskerek, 1916.

XLV. évfolyam, 211. szám.

Péntek, szeptember 15.

Előfizetési árak:

Egész évre — — — 28 K
Félévre — — — 14 K
Negyedévre — — 7 K
Egyes szám ára 10 fillér.

Hirdetéseket

a kiadóhivatal vesz föl.
Azonkívül az összes hír-
::: detési irodák. ::: ::

Megjelenik vasár- és
ünnepnapok kivételével
mindennap d. u. 5 órakor

LEGUJABB.

— Saját tudósítónk cenzurázott telefonjelentései. —

Háborunk Romániával.

Az erdélyi harcok. — Előnyomulás Dobrudzsában.

— A mai nap hírei. —

Az erdélyi harcok.

Budapest, szept. 15. A sajtó-
hadiszállásról jelentik:

Az erdélyi frontdéli részén hosszú
szünet után tegnap Nagyszebennél ütkö-
zetre került a sor a Cibin-folyó vidékén.
A tapogatózva előrenyomuló románok a
Nagyszebennél nyugati és keleti irány-
ban haladó vasutvonal mentén tegnap-
előtt **német csapatokba ütköztek.** Jobb-
oldalról megkerüve a várost, tegnap
támadásba mentek át, hogy észak felé
előnyomulásukat kierőszojálják. Az ősz-
szeütközés a Hortobágy patak, valamint
az utóbbi övező ötszáz méteres hegy-
lánc között történt, amely azzal végző-
dött, hogy a románok erőlködése siker-
telen maradt.

Budapest, szept. 15. Stockholm-
ból sürgönyzik:

Az ideérkezett bukaresti jelentések
szerint, a bukaresti sajtó kénytelen meg-
állapítani, hogy a Brassó körül vívott
harcok **nagy veszteséggel** mutatják, hogy
a magyarok egyes helyeken igen erős
ellentálat fejtenek ki. A komoiy vesz-
teségek mutatják továbbá, hogy a Kár-
páteken való átvonulás egyáltalán nem
katonai séta.

A háborus parlament.

Budapest, szept. 15. A képviselő-
ház ma délelőtt Beöthy Pál elnöklé-
sével ülést tartott, amelyen napirend
előtt elparentálta az elhunyt Telegdy
Józsefet, majd pedig bejelentette, hogy
Szatmár-Németiben dr. Nagy Vincét
választották meg képviselőnek.

Ezután folytatták Andrassy és Ap-
ponyi indítványának a tárgyalását.

Délelőtt Lovász Márton és Ba-
konyi Samu beszéltek az indítvány
mellett.

A ülés folyik.

A dobudzsai harcok. — A bolgár vezérkar jelentése

Budapest, szept. 15. A Magyar
Távirati Irodának jelentik Szófiából: A
bolgár vezérkar közli szept. hó 14-ről:

Az ellenség a dunai szakaszon ered-
ménytelenül bombázta Kladovót és Davi-
dovac falut. Kisebb ellenséges csapatok
megkísérelték Kosztal, Melka Vrbics és
Colema Vrbics falvaknál kétszer egymás
után a Duna tulpártjára való átkelést,
de mind a kétszer elűztük őket.

**Dobrudzsában előnyomulásunk tovább
tart.** Ezen harcok a régi román határon
indultak meg és előnyünkre fejlődnek.
Eddig négy gyorstüzelő ágyut zsákmá-
nyoltunk. Az ellenséget nagy vesztesé-
geivel visszavertük. A hadműveletek még
folynak. A tengerparton nyugalom van.

Orosz jelentés Bukarest bombázásáról.

Budapest, szept. 15. Stock-
holmból sürgönyzik:

A Novoje Vremja írja a Bukarest
elleni második Zepelin-támadásról:

— A léghajó Ploesti felől jött s
nyolc bombát dobott le Bukarest külön-
bező városrészére. A bombák négy há-
zat epusztítottak. **Két bomba a királyi
palota udvarára esett le.**

A maczedóniai harcok.

Budapest, szept. 15. A Magyar
Távirati Iroda jelenti Szófiából: A bol-
gár vezérkar közli e hó 14-ikéről:

Macedóniában az Ostrovo tó körül
kisebb harcok vannak. A Moglena-völgy-
ben élénk tevékenység. Az ellenség ismét-
elten megtámadta Rabovot, de minden
támadását jelentékeny veszteségével visz-
szavertük. A Vardar mindkét partján és
a Struma-fronton élénk tüzérségi tevé-
kenység. Az Aegei-tengerparton szokott
módon az ellenséges flotta cirkál.

A Temps jelenti:

A Vardar-fronton a bolgárok heve-
sen ágyúzzák a Doiran tótól nyugatra
levő állásokat. A Struma-fronton szintén
heves ágyúzás folyik, különösen a Velez-
hegység körül.

Khuen-Héderváry gróf Serényi kilépéséről.

Budapest, szept. 15. Khuen-
Héderváry Károly gróf, a munkapárt
elnöke az Est munkatársának kijelen-
tette, hogy Serényi Béla gróf kilépő-
levelét megkapta, de ezt épügy nem pub-
likálják, mint a hogy eddig sem publikáltak
sem belépő, sem kilépő levelet. Azt hi-
szem — mondotta Khuen-Héderváry gróf
— egy fecske nem csinál nyarat, még
az ellenzéken sem. Azonban nemcsak
én, de az egész munkapárt őszintén saj-
nálja Serényi kilépését, mert egyenisége
állandó nagy rokonszenvvel találkozott.
A pártban nem is tudjuk, hogy egy kér-
désből ilyen konzekvenciát vont le.

Elhunyt képviselő.

Budapest, szept. 15. Telegdy
József, a mezőtelegdi kerület munkapárti
képviseleje, ma hajnalban 62 éves ko-
rában meghalt.

Szófia bombázása.

Budapest, szept. 15. Szófiából
sürgönyzik: Hivatalosan jelentik:

Két ellenséges repülőgépe hó 14-ikén
reggel délfelől jövet megjelent Szófia fölött
és kilenc kisebb kaliberű bombát dobott
le, amelyek csekély károkat okoztak. A
repülőgépek azután észak felé elmen-
kültek.

Robbanás egy francia lőszer- gyárban.

Budapest, szept. 15. Mint Páris-
ból sürgönyzik, a bayonne-i löpörgyár-
ban robbanás történt, amely nagyon je-
lentékeny károkat okozott. A robbanás
következtében ketten meghaltak és hu-
szan megsebesültek.

HIREK.

Az erdélyi menekültek.

Brassóvármegye Nagybecskerekén. — A menekültek nyilvántartása.

Nagybecskerek, szept. 15.

Az erdélyi menekültek egyre érkeznek még hozzánk s így tegnap is mintegy harminc újabb menekült jött, de ezeket is továbbították, úgy amint fokozatosan továbbítják az ittleveket is.

Brassóvármegye tisztikara Fabricius brassói alispánnal az élén már megkezdte hivatalos működését Torontálvármegye székházának alispáni kistermében és a nagyteremben. Munkásságuk egyelőre a menekültek nyilvántartására szorítkozik. Az összes menekültekről községenként csoportosítva lajstromot állítanak össze, azonkívül nyilvántartják azokat, akik más helyekről hozzátartozóikat keresik.

Nagyküküllővármegye tisztikara nem jött Nagybecskerekre, hanem az alispánnal együtt Segesváron maradt s onnan intézik vármegyéjük ügyeit.

Az erdélyi menekültek közül újabban a következőket keresik:

Horváth Márton Mokrinból keresi 17 éves Árpád fiát a brassómezei Krizba községből. Szigeti János tüzér (Budapest, Ludovika akadémia) feleségét Brassóból.

Puju György őrmester (Budapest, 2 sz. tart. kórház) feleségét és 3 gyermekét.

Lengyel János építész (Budapest, Battyányi-u. 14.) feleségét, anyját, nevelt leányát, egy vendégleányt és cselédjét Brassóból.

Zerwes Frigyes törzsfogár (Debrecen) Harth Henrik nagyküküllőmezei szászapátfalvai körjegyzőt és nála volt leányát.

Depner Péter tart. tüzérhadnagy (Arad, Erzsébet királyné-ut 20.) a Depner-családot Hóltóvenyéből.

Hunyady Ferenc József 2. gy. e. z. népfőlkelő (Prága, József-kaszárnya) édesanyját Brassóból.

Dr. Baku Róbert nagydisznódi szolgabíró (Zombor) feleségét és 9 hónapos gyermekét.

Horn Margit (Bpest, VII., Huszár-u. 5.) Hirschhorn Vilmosné gyermekévei a nagyküküllőmezei Halmagy községből.

Dr. Márkus János tanár (Hódmezővásárhely, Kállay-u. 28.) Márkus Mihály nyug. közs. jegyzőt Homoródról.

András János 2. gy. e. népfőlkelő (Prága, Bruszka-kaszárnya) feleségét és 5 gyermekét Bárcaufaluból.

Simén András (Szombathely, kórház) Simén Andrásné 3 gyermekével Segesvárról.

Incze Manó erdőtanácsos (Segesvár) Kadácsi Bálint kir. főerdőmérnököt Kóhalomról, Schmidt Vilmos kir. erdőmérnököt Nagysinkről és Horváth Váler kir. s. mérnököt Medgyesről.

Bara Ferencné (Bpest, Alsó-erdősor 36.) szüleit és kis leányát a brassómezei Türkösről.

Bozorné Dimény Erzsike színésznő (Borossebes) Dimény Lajost és családját Fogarashól.

Papp Mátyas őrmester (Hosszupályi, Hajdum.) feleségét, 4 gyermekét, anyját a brassói Purkerez községből.

Kugler Gréte (Temesvár, Józsefváros, Fröbl-u. 62.) anyját Nyugler Rózsát, rokonait Hornung Gusztáv brassói postafelügyelőt, Aeschl Frigyes brassói városi adópénztárost és Kugler Vilmos brassói városi adólistát.

Hegyi Jenő ügyvéd (Orosháza) Hegyi Andrásné, Német Mihályné, Gyarmathy Albertné a nagyküküllői Héjjasfalváról.

Niesner János keresi feleségét Brassóból. Hátvas Mihály Brassóból keresi feleségét Máriát és Géza fiát.

Brotya Ferencné Brassóból keresi anyját Bara Istvánnét.

Schuller Mihály Brassóból keresi feleségét és hat gyermekét.

A Brassóból elmenekült bolgárszegi erdőrt kéri Langavér Sándor, hogy értesítse holétéről (Kolozsvár 170 sz. tábori posta.)

A vármegye főispánjához az erdélyi menekültek javára újabban a következők adományok érkeztek: Deutsch Gyula 25 K, Grünwald Zsigmond 20 K, Simon József 100 K, Ilievich Miklós 20 K, Rosenfeld Mór 40 K, dr. Pejov Lipót Antalfalva 40 K, Zsivkovics Bogdán 10 K, Longinovic Iván 20 K, Ittebei Takarékpénztár 50 K, Prokisch Gyula 50 K, Zwirner György Lázárföld 100 K, Karaffa Ernő Felsőttebe 10 K, Kenderesi Sándorné 20 K, Kluge Károly 50 K.

Az erdélyi menekültek javára újabban a városi pénztárnál adakoztak: Beno Gizella és testvérei 30 K, Szmederevác János 4 K, Deutsch Márton 20 K, Naszke Károly 10 K, — Lóza Zsigáné 25 liter tejet és egy zsák burgonyát adományozott.

— **Hivatalos jelentések szeptember hó 14-ikéről.** A miniszterelnökség sajtóosztályától a következő hivatalos jelentéseket kaptuk a haretéri eseményekről:

Höfer jelentései:

Keleti haretér:

Románia elleni harcok:

Nagyszombatól nyugatra és keletre több ellenséges támadást visszavertünk. A harcokkal többi részén nincsen semmi esemény.

Károly főherceg lovassági tábornok hadseregarcvonala: A Kárpátokban ismét heves harcok vannak. Szapora tüzérségi előkészítés után, mely egész pergőtűzig fokozódott, az ellenség rohammal megtámadta a smotreczi, ludovai és kapuli állásainkat, de véresen visszavertük. A Cibó-völgyben a harc még folyik. Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregarcvonala: A helyzet változatlan.

Olasz haretér:

A Karszt-fensík elleni ellenséges tüzérségi tűz szemléletmást erősödött. Tiroiban csapataink folytatták a Forane-terület kitisztítását. Egy magaslati állás elfoglalásakor negyvennégy alpinit, köztük két tisztet foglyul ejtettünk, egy gépfegyvert és tetemes készletet zsákmányoltunk. A fassani-hegyháton levő állásaink tartós tüzérségi tűz alatt állanak.

Délkeleti haretér:

Nincs esemény.

Események a tengeren:

Szeptember tizenharmadikán délután egy ellenséges repülőraj, amely tizennyolc Caproni-gépből állott, három védőrepülőgéppel fedezete mellett Trieszt ellen támadást intézett. Támogatásukra az öbölben hat ellenséges torpedóhajó és két motorhajó tartózkodott. Számítatlan bombát dobtak le, de csak jelentéktelen anyagi kárt okoztak. Katonai kár egyáltalában nem esett. Az eddigi tudomást szerint egy ember könnyen megsérült. Banfield sorhajóhadnagy légi harcban egy ellenséges védőrepülőgépet az ellenséges vonalak mögé visszatérésre és leszállásra kényszerített. Repülőgépeink és védőütegeink sikerrel lötték az ellenséges torpedóhajókat. Ugyanabban az időben egy ellenséges repülőgépraj megjelent Parenzó fölött és körülbelül husz bombát dobott le. Egy mezei kunyhó elpusztításán kívül egyéb kárt nem okozott. — A hajóhadparancsnokság.

A német nagy főhadiszállás jelentései:

Nyugati haretér:

Ruprecht bajor trónörökös vezértábornagy arcvonala: A Somme-csatában mindkét részről a legnagyobb heveségű tüzérségi harc folyik. Ginchy és a Somme között, valamint számos helyen a folyótól délre véresen visszavertünk ismételt erős ellenséges támadásokat. Ellen-támadások alkalmával egyes helyeken tért nyertünk. Foglyokat és zsákmányt szállítottunk be. A német trónörökös arcvonala: A Maastól jobbra a Thiamumont—Chapitre-erdő szakaszán, a Souville szakadéktól nyugatra időnként nagyon élénk tüzérségi tevékenység után gyalog-sági harcok fejlődtek ki.

Keleti haretér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy arcvonala: A Kárpátokban az oroszoknak a Capul ellen irányuló rohamkísérlete megghiúsult. A Capultól nyugatra még folyik a harc. Erdélyben nincsen jelentős esemény.

Balkán haretér:

Mackensen vezértábornagy hadserege: Dobrudzsában a német-bolgár és török csapatok sikeres harcok között tovább nyomulnak előre.

Macedóniai arcvonala:

Az Ostrovo-tó mindkét oldalán, a Moglena arcvonalan és a Vardartól keletre fokozott harc tevékenység. A Tschecanska-Planinától északra, valamint Kukurutznál és Kovilnál visszavertünk megismételt erősebb ellenséges támadásokat. A bolgár csapatok megszállották Kavallát. — Ludendorf.

— **Csekonics Endre gróf ünneplése.**

Említettük már, hogy Csekonics Endre gróf belső titkos tanácsost, a Magyar Vörös-Kereszt királyi biztosát és elnökét meleg ünneplésben részesítették tegnapelőtt Budapesten hetvenedik születésnapja alkalmából. Most

az ünneplésről még a következőket jelentik Budapestről:

Az évforduló alkalmából déli 12 órakor a Vörös Kereszt központi épületében egybegyűltek az igazgatóság, a középponti választmány tagjai, köztük: Josipovich Géza elnökhelyettes, főgondnok, Chotek grófné alelnök, Esterházy Miklós herceg, Széchenyi Emil gróf, Semsey László gróf, zólyomi Wágner Odón, Teleki Sándor gróf, csetei Herzog Mór báró főmegbízottak, Farkas László udvari tanácsos, főtitkár, Nemes Antal püspök, Tichtl János miniszteri tanácsos, Radvánszky Albert báró és Orczy Andor báró főrendiházi tagok, Schwartz Ottó báró és Argay János királyi tanácsos igazgató és a megbízotti kar számos tagja. Josipovich Géza elnökhelyettes az igazgatóság, a középponti választmány és a megbízotti kar nevében lelkes beszédben ünnepelte Csekonics Endre gróf királyi biztos, aki egy fél életet szentelt a Magyar Vörös-Kereszt intézményének és annak a magas eszmének, amelyet ez az intézmény képvisel. Beszédét azzal a kívánsággal fejezte be, hogy adja a Gondviselés, hogy a királyi biztos az egyesület élén a magas eszme szolgálatában még sokáig működhesse a hazá javára.

Csekonics Endre gróf királyi biztos mély meghatottsággal mondott köszönetet. Beszédében kijelentette, hogy a meddig ereje engedi, mindig a legnagyobb odaadással fogja a szent ügyet szolgálni és lelkesedést fog meríteni hű munkatársainak páratlan lelkeseséből és munkabíráisából. Lelkes éljenzés követte a királyi biztos szavait, akinek azután Teleki Sándor gróf, a Lábadozó Sebesülteket Elhelyező Bizottság elnöke átnyújtotta a bizottság üdvözlő feliratát. Csekonics Endre gróf az ünneplés után Bécsbe utazott, ahol ma déli 12 órakor audiencián jelent meg öfelsége előtt Schönbrunnban.

— **A tengeri zár alá vétele Torontálvármegyében.**

Jankó Ágoston alispán elrendelte az 1916. évi tengerizemlések a tegnapi nappal való zár alá vételét. A rendelet folytán tengerit senkinek sem eladni, sem vásárolni nem szabad s még a Haditermény sem vásárolhat, illetőleg a Haditermény részére sem lehet eladni ideit tengerit. Az alispán utasította a főszolgabírókat és polgármestereket, hogy a tilalmat a legszélesebb körben tegyék közzé s annak betartásáról szigorúan gondoskodjanak.

— **Halálozás.** Részvételt értesítünk, hogy özv. Wégling Rezsóné szül. Hey Emilia Orczyfalván, ahol fiánál, Wégling János plébánosnál tartózkodott, életének 81. évében meghalt. Az elhunyt, akinek halálát kiterjedt rokonság gyászolja, aze őt Nagybecskerekén élt és itt köztiszteletnek örvendett, miert is halála itteni ismerősei körében őszinte részvétet kelt.

— **Katonai kitüntetés.** A hadseregparancsnokság Hugát István, Mihálieza Ivan, Szabó Sándor 5. honvédegyalozredbeli övezetőknek és Bujaki Pál 5. honvéd honvédek vitéz magatartásukért a bronz vitézségi érmet adományozta.

— **A községi tisztviselők beszerzési előlege.** A belügyminiszter körrendeletben intézkedett a községi-, kör- és segédjegyzők, községi- és körállatorvosok, községi mernokok és más községi közigazgatási alkalmazottak beszerzési előlege ügyében. A községi alkalmazottak igényjogosultságának megállapítását az alispánokra bizza, jórészt ugyanolyan módokat mellett, mint amilyenekben a többi községi alkalmazottak részesülnek.

— **Törvényhatóságok „Sajtószállás”-ára.** A vidéki hírlapírók gyógyító- és üdülőtelenek létesítéséhez az ország csaknem valamennyi városának és megyéjének törvényhatósága siet felajánlani egy-egy tégla váltásdíját, hogy a V. H. O. Sz. által megindított ezen nemes célú mozgalom mielőbb eredményhez vezessen. Már eddig is a következő adományok érkeztek e célra a Vidéki Hírlapírók Országos Szövetsége budapesti központi irodájához: Békés vármegye 200 K, Brassó vármegye 200 K, Csanád vármegye 200 K, Breznóbánya 100 K, Rózsahegy 100 K, Nyiregyháza 100 K, Brassó 100 K, Szeged 100 K, Bártfa 100 K, Igló 100 K, Hajdunásás 100 K, Köszeg 50 K, Losonc 50 K, Szamosújvár 25 K. Ezenkívül több helyről érkezett kisebb-nagyobb adomány — Torontálvármegye törvényhatósága hétfői közgyűlésében, mint már megírtuk, szintén 200 korona adományjal járult a Sajtószálláshoz.

— **Adakozunk az elesett bősök özvegyei és árvái javára! Hadségélyező Hivatali főpénztára, Képviselőház.**

A megszállott területek postája. A magyar-osztrák csapatok által Szerbiában megszállott területen Ub helységben felállított I. osztályú hadtápposta- és táviróhivatalt a magán-postaforgalomba bevonták. E hivatallal is azok a postaküldemények válthatók, mint a Szerbiában felállított I. osztályú hadtápposta-hivatallal, vagyis oda közösleges és ajánlott levelezőlapok, nyitva feladandó levelek, nyomtatványok, hírlapok, áruminták, postautalványok és a felvevő tisztviselő által átvizsgált értékelek küldhetők. A hírlapkiadóhivatalok által feladott hírlapoknál az ajánlvaküldés ki van zárva. Az ubi hadtáppostahivatal egyuttal a hozzáutalt katonai parancsnokságok, csapatok és intézetek postai forgalmát a tábori postahivatalokra előirt szabályok szerint lebonyolítja. E hivatalhoz tábori postacsomagok állandóan küldhetők. — A magyar-osztrák csapatok által Oroszországban megszállott területen Jedlinsk, Iwaniska in Polen, Ozarów, (Kreis Opatów in Polen), Nowy Korezyn és Widawa helyeken felállított II. osztályú hadtáppostahivatalokat bevonták a magánpostaforgalomba. E helyekre úgy, mint a többi II. osztályú hadtáppostahivatalhoz, közönséges (nem ajánlott) nyitott levelek, levelezőlapok, nyomtatványok, (hírlapok) áruminták és értéknnyilvántással el nem látott csomagok 5 kg súlyig küldhetők.

Ló és csikó eladás. A vármegyei gazdasági egyesület közli, hogy a belgrádi katonai lókörházból küldött 17 db használati ló és 6 db csikó szeptember 18-án (hétfő) délelőtt 9 órakor a Kolárovi-tele téglagyárban a gazdák között árverés alá kerül.

A hadifénykép-kiállításra, melyet a Hadsegélyző Hivatal októberben rendez a frontokról egyre érkeznek a szebbnél-szebb fülvételek. A kiállítás a háború egész történetét kívánja bemutatni, azért fontos, hogy mindenki beküldje fülvételeit, amelyek a magyarság háborús szereplését megörökítik. A hivatal minden nagyságban és kivitelben elfogad képeket vagy filmeket, az esetleg szükséges előhívást és nagytítást maga végzi. Cim: V. Akadémia-utca 17. sz.

Mindent a hadseregnek! A m. kir. honvédelmi miniszterium Hadsegélyző Hivatala a hadsereg részére szükséges olajok pótlására az olajtartalmu magvakat begyűjti. Kéri a nagyközönséget, az olajtartalmu magvakat begyűjteni. Kéri a nagyközönséget, hogy az olajtartalmu magvakat, a barack, napraforgó, tök és szilva magvakat szeretetadományképpen minél nagyobb mennyiségben beküldeni szíveskedjék. Különösen nagy súlyt helyez a Hivatal a lekvár és pálinkafőzésnél visszamaradt szilvamagvakra. Egy kis áldozatkészséggel ezreket érő nyersanyag megteremtésében segítőkész az, aki rendes körülmények között veszendőbe menő értékeket összegyűjti és a Hadsegélyző Hivatalnak Budapest, V., Akadémia-utca 17. sz. beküldi. A csomagokat bármely postahivatal vagy vasúti állomás ingyen továbbítja, ha azokat kívül „Gyógynövény”

Színház.

Heti műsor:

Szept. 15. Péntek: Mánás Miska.
Szept. 16. Szombat: Marci. (Bohózat újd.)
Szept. 17. Vasárnap: délután: Derék Fridolin, este: Marci.

A párisi. Tegnap este Gondinet kedves vigjátékával A párisival próbálkozott meg a színtársulat, de bizony nem nagy sikerrel. Meglehetősen szegényes előadás volt s a szereplők nem igen tudtak beleilleszkedni a darab finom miliójébe. Még a legjobbak közülök: Balla Kálmán és Csáky Margit sem. Balla Brichanteauja sok helyütt darabos és száraz volt, Csáky Margit Genevieveje pedig szintelen és léleknélküli. Egyebekben a színház egészen megtelt.

A hős rokkant színész vendégjátéka. Minden méltánylást megérdemlő színházi este lesz a jövő héten. Balla színtársulatánál ugyanis vendégszerepelni fog a jövő héten hétfőn és kedden Szalay Antal az ismert nevű színész, aki a családban a jobb karját elvesztette. Szalay „Mikor a halottak visszatérnek”, „A szívárvány” és „A lándzsás” című egyfelvonásos darabokban fog fellépni s azonkívül Gyóni verseket fog szavalni. A nagyérdekességű színházi estére már most felhívjuk a közönség figyelmét. Az előadások hértelben lesznek s jegyek már most előreváthatók.

A nagybecskereki kórházigazgató orosz fogsága.

Dr. Kleits János itthon. — Tizenhat hónapig orosz fogságban. — Przemysl kapitulációjától a szabadulásig.

— Saját tudósítónktól. —
(A katonai cenzura engedelmével.)

Nagybecskerek, szept. 15.

Már hírt adtunk arról, hogy a nagybecskereki vármegyei József-kórház igazgató főorvosa, dr. Kleits János, aki mint tartalékos főorvos Przemysl elestekor orosz fogságba került, kieserelés útján július végén kiszabadult a tizenhathónapos orosz fogságból.

Dr. Kleits János most érkezett haza Nagybecskerekre s ez alkalomból tudósítónk fölkereste őt s elbeszélte vele élményeit, a melyet fogságba jutásától szabadulásáig átélt.

Az igazgató főorvos szives előadása nyomán az alábbiakban ismertetjük dr. Kleits János tapasztalokban gazdag rendkívül érdekes élményeit, vagy jobban mondva odisszeáját:

Przemysl.

Dr. Kleits János 1914. szeptember elején került zászlóaljától Przemyslbe az ottani hadosztály egészségügyi intézetbe. Ekkor már erősen dultak a harcok Przemysl körül, sőt szeptember 19-én körül is zárták az oroszok. Október 12-én csapataink fölmentették a várat, de november 5-én ismét körülzárták az oroszok. Azután egyre vadul, rettenetes veszteségeik mellett ostromolták Przemyslt az oroszok, míg végre is mint ismeretes, március 22-én páratlan vitéz és hősiesség után, a mieink az éhségtől elesigázva földadták a várat.

Március 19-én katonáink megpróbálták az áttörést s nyomorúságukban való lelkes harci kedvüket jellemzi, hogy még a beaegyek is jelentkeztek az áttörésben való részvételre, a mely, amint szintén ismeretes, a roppant túlerővel szemben, elcsigázott hőseinknek nem sikerült.

A kapituláció után 22-én délelőtt vonultak be az első koczák csapatok Przemyslbe, majd azután a gyalogság s egyidőre orosz kézre került Przemysl.

Przemysltől—Kazánig.

1915. március 24-én este az oroszok összegyűjtötték a fogoly magyar és osztrák tiszteket s gyalog átkísérték őket a Viar-hidon, ahol azután marhaszállító kocsiakra rakták s így mentek vonaton Zalosseig. Itt ismét kiszállították őket s az egész éjszakát a szabadban kellett tölteniök. Másnap már személyszállító kocsikat szedtek össze az oroszok s a vonat a fogoly tisztekkel meg sem állt Kiewig, ahová négy napig tartó utazás után értek.

Kiewben nagy vizsgálat volt. Tetőtől talpig átvizsgálták a tiszteket, csomagjaikat, bőröndjeiket, miközben minden irományaikat, nyomtatványaikat, értéktárgyaikat s pénzüiknek ezer koronán felüli részét elszedték tőlük.

Kiewben 1 rubel 50 kopek napiköltséget utalványoztak a tisztek részére s azután egy napi otttartózkodás után ismét tovább szállították tiszteinket Moszkván keresztül Penszába. Itt szétválasztották a foglyokat s kisebb részüket Simbirskbe, nagyobb részüket Kazánba továbbították.

Husvét ünnepén érkezett dr. Kleits a többi fogoly tisztekkel az egykori nagy tatárvárosba Kazánba. A vasutnál már óriási néptömeg várta a przemysli hősöket, amint maguk az oroszok is neveztek przemysli foglyainkat. A tömeg esendben, de bizonyos kárörömmel nézte a foglyokat, akik ötös sorokban vonultak be az utca közepén a városba. A bevonulás alatt az összes harangok zugtak.

A város tulsó részén egy régi kaszárnya udvarára gyűjtötték össze a foglyokat. A tisztektől itt elvették a kardjaikat s közölték velük, hogy míg ott tartózkodnak saját költségükön elszállásolhatják, élelmezhetik magukat, sőt szabadon felügyelet nélkül mozoghatnak a városban.

Tiszteink éteket is a szabadsággal s szállodákba, ugynevezett „Nomerá”-kba szálltak, a melyekben sok orosz-lengyelországi menekült is volt már.

A lakosság Kazánban meleg érdeklődéssel körül az utcákon sétáló tiszteinket s különösen az asszonyok valóságos rajongással környezeték őket. Valóságos szerelmi ostromnak voltak kitéve s erősen jellemzi az orosz erkölcsi viszonyokat, hogy ebben a fiatal gimnazista leányok jártak elől.

Ez az élet azonban csak két napig tartott mert az ottani lapok kikeltek szabadságuk

ellen, amire a katonai parancsnokság megtiltotta az utcára való kimenetelt.

Négy napot töltöttek foglyaik Kazánban az ötödik napon tiszteinket szekérre pakolták s a szekereken tovább vitték Ursum felé a wyatkai kormányzóságba.

A szenvedések útja.

Ezzel azután megkezdődött a szenvedések útja. Tavasz hóolvadás ideje volt, rettenetes sár az uton, közbe hó, jég eső verte a foglyokat. A szekerek elakadtak a feneketlen kátyuban s a fogoly tiszteknek maguknak kellett kiemelni azokat a sárból, hogy valahogy tovább mehessenek. Legtöbbszörre a kocsiok aludtak, de egy-egy falunál elszállásolták őket a parasztek házaiba. Szalmazsákot is adtak nekik, de a parasztek lakásai olyan piszkosak és fergesek voltak, hogy inkább a földön feküdtek. Piszok, féreg és megint piszok mindegyik sok-sok szentképpel, még a pályaudvarokon is.

Teljes tizenkét napig vánszorogtak az utatlan utakon, amíg megérkeztek Ursumba. Itt megint átvizsgálták őket s megint elszedték a foglyoktól mindent, amit lehetett. Igaz, nyugtát adtak róla, de azért soha semmit vissza nem kaptak.

Tizennégy napot töltöttek a foglyok Ursumban, ahol egy csöppet sem javult a soruk. A tiszteket hetedmagukkal amolyan félpincészerű szobákban helyezték el. A falak mindenütt tele penésszel s fojtó nehéz büz telejengett, mert az ablakok még télről be voltak ragasztva papírral s azóta sem szellőztettek. Rothadt szalmazsák volt a fekhely milliónyi poloskával fűszerezve. A falakról azonban itt is áhított szentképek néztek le rájuk.

Nagynehezen néhány nap mulva megengedték a tiszteknek, hogy a saját költségükön szállást vehessenek s ekkor valamivel megkönnyebbült a helyzetük.

Ursumba azután parancs jött, hogy a tiszteket, magyarokat és osztrákokat tovább kell vinni Szibériába s az európai Oroszországban csak a szlávok maradhatnak.

A tizennegyedik napon hát újra felpakolták őket. Ezuttal hajón vitték a foglyokat a Wjetka folyón Wjetkába s innen nyomban tovább Glasowba.

Glasowba öt napot töltöttek a magyar és osztrák foglyok. Itt már voltak przemysliek, akik más uton előbb érkeztek ide. Glasowban a helyzett megint keservesebb lett.

A tiszteket egy emeletes épületben helyezték el, úgy hogy huszonötöt tettek két szobába, amelyet rájuk zártak s el nem hagyhattak, csak naponkint egy-egy órai sétára az udvarban. Ezekben a helyiségekben is rettenetes büz uralkodott, mert még az ablakokat sem volt szabad kinyitni. A fogoly tisztek kitétek egy ablakot, hogy levegőhöz jussanak, de az oroszok papírral nyomban beragasztották. Minden ajtó előtt szuronyos ór állott, a lámpákat éjszaka égve kellett hagyni s minden órában — éjjel is — megszámlálták a foglyokat. A szobákhoz egy-egy előszoba és konyha is tartozott s az előszobában a 25 tisztizolga szorongott, a konyha pedig a tiz főből álló orosz őrség tanyája volt.

Szibériában.

Valósággal megváltás számba vették tiszteinket, mikor öt nap mulva parancs jött, hogy a foglyok tovább szállítandók Szibériába Irkutk felé.

A fogoly magyar és osztrák tiszteket Omskban megállították, kiválasztották közülük az orvosokat s azokat leszállították és visszatartották azzal, hogy ki lesznek cserélve.

Nagy örömhír volt ez, de az orosz kijelentéseket és ígéreteket ismerve, a tisztek és az orvosok nem hitték el.

1915. május 15-ike volt, mikor az orvosokat Omskban beszállították a várba, amely a politikai büntetettek börtönéül szolgál. Többek között lakói voltak ennek a szomorú helynek Dosztojevski és Csehov is.

Nem valami fölemelő érzéssel vonultak be fogoly orvosaink ebbe a várba, ahol még fölállított akasztófák meredtek rájuk.

Nyomott hangulatukat súlyosbitotta megint a keserves helyzet is. A várban már voltak orvosok, akiket kieserülésre ide koncentráltak.

A fogoly orvosokat a vár egyik kaszárnyájába helyezték el, egy nagyobb fajta szobába nyolcvanhat-százat. Emeletes pinceken háltak, szorosan egymás mellett ismét rengeteg sok poloska és tetű társaságában.

Itt dr. Kleitschot a katonai kórház sebészeti osztályán fekvő magyar és osztrák foglyok kezelésével bízták meg, később pedig egy volt kiállítási területen létesített koncentrációs fogolytáborba utalták.

Keserves nyomorúságban élek ott a foglyok, deszkákból készült barrakokban, földes szobákban, hiányos ellátásban.

A tiszték a kintiből érkeztek, mindennap ebédre „Sesij“-t (káposztaleves marhahussal) és „Katlé“-t (vagdalt húst), vacsorára mindennap valami gulyásféle kotyvalék volt.

Persze azt nem tudták a mi tisztjeink és orvosaink megenni és sok utánjárással sikerült saját konyhát létesíteni, de úgy hogy maguknak kellett sütni, főzni.

Itt dr. Kleits megbetegedett. Tifuszbba esett. A tiszt kórházba került, de ezt is alig lehetett kórháznak nevezni, mert orvosság, kellő kórházi felszerelés nincs s a betegekkel nem törődnek. Az üdülő betegek segítettek súlyos beteg társaikon.

Egy hónapig feküdt dr. Kleits tifuszbba, amikor mint üdültöt visszahelyezték a fogolykórházhoz. Itt valamivel enyhült a helyzete, mert az orvosok beülést kaptak s hárman voltak elhelyezve egy szobában.

A kicszerelés útján. — Szentpétervárotól.

Itt maradt azután dr. Kleits a kicszerelési aktusig, 1916. április 11-ig. 10-én parancsot kaptak a kicszerelésre kijelölt orvosok, hogy összes podgyászakkal jelentkezzenek a parancsnokságnál, mert Szentpétervárra viszik őket.

A parancs szerint jelentkeztek is, de csak másnap április 11-én délután 3 órakor indították őket el Omskból Szentpétervárra, ahová április 16-án virágvasárnapján érkeztek meg.

Itt néhány napig ide-oda hurcolták az orvosokat az egyik parancsnokságtól a másikig s jó darabig nem tudták, hogy mit csináljanak velük.

Végre elhelyezték dr. Kleitsot ésvorostársait a 108. számú kórházba. Ez a kórház egy nagy új bérház volt s ebben egy kis öt méter hosszú és öt méter széles szobát adtak, amelybe hat orvost szorítottak bele. Elhelyezés előtt azonban előbb teljesen levetkőztették őket mindent elvettek megint tőlük. Különösen minden fémdolgot, borotvát, kést, villát, hadiemieltárgyakat, valamint az összes könyvet. Ami érepenz volt náluk azt is elszedték, s csak a papírpénzt hagyták meg.

A szobában eleinte butor sem volt s csak később hoztak egyet.

A legszigorubb őrizet alatt voltak hat hétig. Az ablakokat zárva kellett tartani s csak egy szellőztető lyuk volt az ablakon. Sétálni csupán az emeleti folyosóra engedték őket naponta egy órára.

Kétségbeesítő helyzetben voltak itt hat hétig. Levelezni sem lehetett, mert minden papírost, ceruzát elszedték tőlük. Még a sálatáblát is elvették nyilvánvalóan azzal a szándékkal, hogy ne tudják az időt eltölteni. Emellett minden órában megnézték őket. Súlyosbírtotta helyzetüket a rossz koszt is, s a saját pénzükön sem vásárolhattak semmit.

Ennek a helyzetnek egy gazdasági hivatalnok volt a mestere, aki rossz szemmel nézte őket s mindent elkövetett, hogy a fogoly orvosok helyzetét rontsa.

Hat hét múlva látogatást tett a kórházban egy magasabb katonai személység a feleségével együtt.

A tábornok benézett hozzájuk is és kérdezte, hogy kicsodák és miért vannak itt?

A tábornok felesége, mikor megtudta, hogy orvosok, beszédbe ereszkedett dr. Kleits-al, aki németül elpanaszolta neki nehéz helyzetüket s kérte, hogy vigye ki, hogy legalább sétálni mehessenek s olvasni valót kapjanak.

És másnap már kinyitották szobájuk ablakát s hozták nekik a Novoje Vremját és a Petrogradski Lystok-ot olvasni. De az egész csak — egy napig tartott. Harmadik nap már nem nyitották ki az ablakot csak úgy, ha bajonett katonát állítottak a szobába az ablakhoz. A katona azonban olyan büdös volt, hogy a fogoly orvosok lemondtak az ablaknyitásról.

Később végre sétálni mégis kivették őket az udvarra, de ebben semmi köszönet sem volt mert épen akkor mindig a pócegödrot szivattyúzták az udvarban.

Május közepe táján azután megjelent a kórházban egy zászlós és kereste a kicszerelésre kijelölt orvosokat. Kiderült, hogy csak 19 orvos, 9 gyógyszerész és négy medikus van

Szentpéterváron azok közül, kiket a kicszerelési jegyzékbe fölvettek. Többieket másfelé vitték, s azt sem tudják merre vannak.

Ujabb tárgyalások, keresgélések folytak, de ugylászik, hiába, mert nem jöttek többen.

Utban hazafelé.

Julius 20-án ütött a szabadulás órája. Ekkor közölték velük, hogy viszik őket. Délutánra jelezték, hogy mennek, de csak este 10 órakor vitték ki az orvosokat a pályaudvarra, a honnan éjfél után fél kettőkor indult el velük a vonat Finnország felé.

Finnországon keresztül július 23-án reggel érkeztek Torneoba a határállomásra. Itt még egyszer átvizsgálták őket s azután elhagyták Oroszország földjét s délben már a svéd Haparandában voltak, amely egyben kies fürdőhely.

Itt kedves szeretetreméltósággal fogadták őket s megvendégelték a sokat szenvedett orvosokat, akiknek legnagyobb gyönyörűségük azonban az volt, hogy alaposan megrögződtek.

Torneoból Treleborgba mentek vonaton s itt hajóra ültek s július 26-án délben Sassnitz-és a német orvosi kar nevében.

Itteni fogadtatásuk a kicszerelt orvosokra a legmélyebb hatást tette. Óriási közönség vount eléjük, fehérhús leányok sorfala ragyogott végig, zengett a katonazene s hullt a virág rájuk. Egymásután léptek eléjük az előkelőségek, akik lelkes beszédeket intéztek hozzájuk. Egy vezértörzsorvos volt a főszónok, aki hivatalosan köszöntötte őket Németország és anémet orvosi kar nevében.

Megjelent itt orvosaink fogadására Friederika porosz királyi hercegnő is, aki lekötöző kedvességgel társalgott velük s mindenkinek egy-egy rózsát tűzött a kabátjára.

Az egész társaságon, de még a közönségen is olyan erőtt vett a meghatottság, hogy majdnem mindenki sirt.

Miután még minden jóval megvendégelték orvosainkat, meleg ováció kíséretében utnak indították őket Berlinbe.

Még aznap július 26-án megérkeztek Berlinbe az oroszországi vándorok, hol a Bristol-szállóba szálltak s várták a további intézkedéseket.

Ez eltartott két napig s csak azután indulhattak tovább hazafelé. Leitmeritz volt az első állomásuk, ahol egyszerű hivatalos fogadtatás volt, amely után vesztégar alá helyezték őket.

Itt egyes orvosok szabadságot kaptak arra, hogy a vesztégarát más kórházban tölthessék. Így dr. Kleits János is Temesvárra ment s ott töltötte a vesztégar hátralevő idejét.

Innen végre augusztus 14-én igazán valójában haza érkezett Perjámosra családja körébe, ahol kipihente az orosz fogság s oroszországi odisszejának minden fáradságát, minden keservét, amely bizonyára örökké emlékezetes lesz rája.

Néhány nap óta pedig dr. Kleits János Nagybecskerekben tartózkodik szabadságon s itt várja meg katonai parancsnoksága további rendelkezéseit.

HIRDETÉSEK.

Német ápolónő

különösen ápolásban és ideg-
betegségekben kiképzett, ajánl-
kozik társalkodónőnek is és
ápolna idősebb nőt vagy férfit.
Elsőrendű orvosi bizonyítvány.
— nyal rendelkezik. —

Szives megkereséseket kér Seidl Hedvig
Nagybecskerek, Temesvári-ut 8. szám.

Utcai

elárusítókat

keres a

„Torontai”
napilap kiadóhivatala.

Ujság- és
nyomtatvány-
makulatura
nagyobb mennyiségben
kapható.

Cím a kiadóhivatalban.

Hirdetéseket jutányos árért közöl a „Torontai”

politikai napilap kiadóhivatala, mely lap a legrégebb, legelterjedtebb, legolvasottabb napilap Torontáivármegyében.